

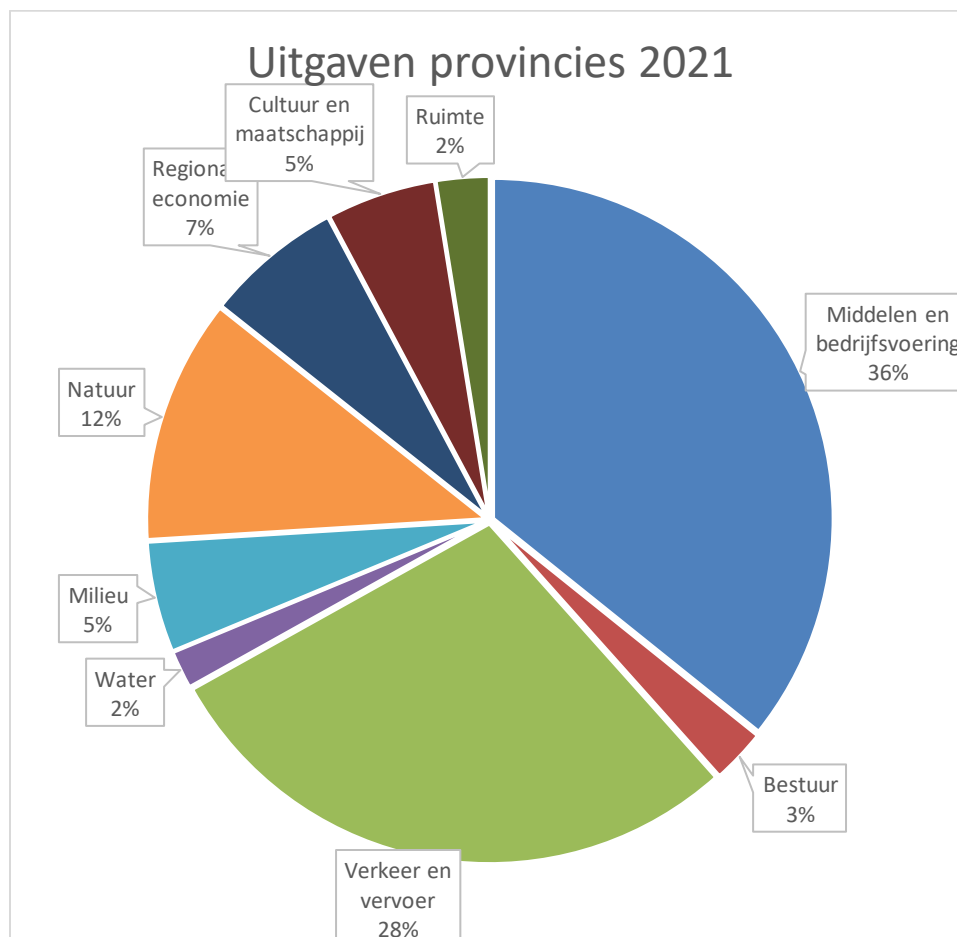

FACTSHEET Begroting provincies en tekorten

27-9-2021

Uitgaven provincies

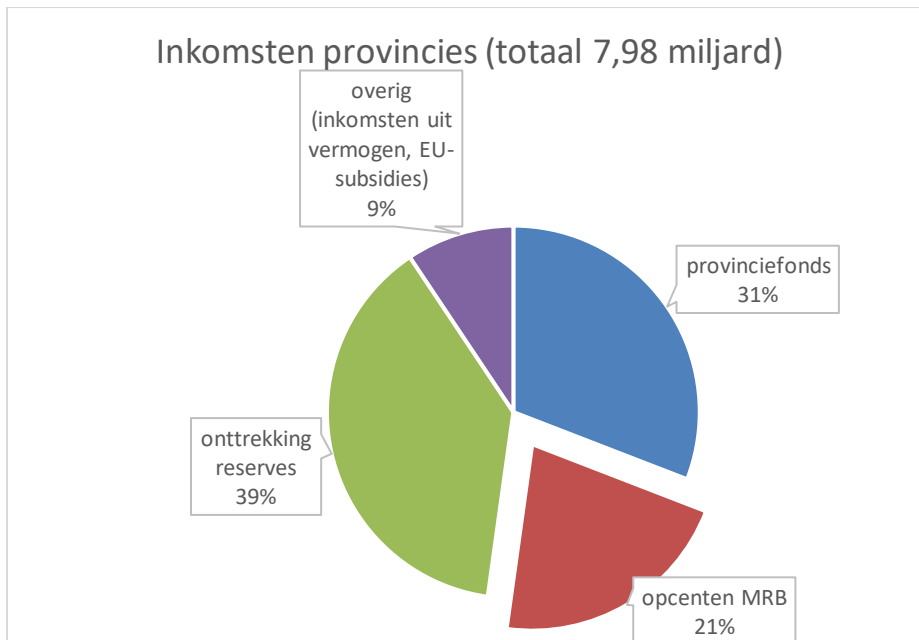
De totale begroting van de provincies gezamenlijk bedraagt circa € 8 miljard. Naast het eigen apparaat is de grootste uitgavenpost de aanleg en onderhoud van provinciale wegen en de verzorging van het openbaar vervoer. Daarnaast zijn belangrijke uitgavenposten natuur, waarvoor vanaf 2021 € 300 miljoen extra per jaar is toegezegd voor stikstofbeleid, regionale economie en milieu.

Bron: CBS statline, Begroting 2021.

Inkomsten provincies

De inkomsten van de provincies komen grofweg voor 2/3 van het rijk via het provinciefonds (algemene middelen). 1/3 betreft eigen middelen: 13% interen op eigen vermogen (netto € 1 miljard per jaar) en (slechts) 21% (€ 1,7 miljard) via eigen belastinggebied (en dit krimpt).

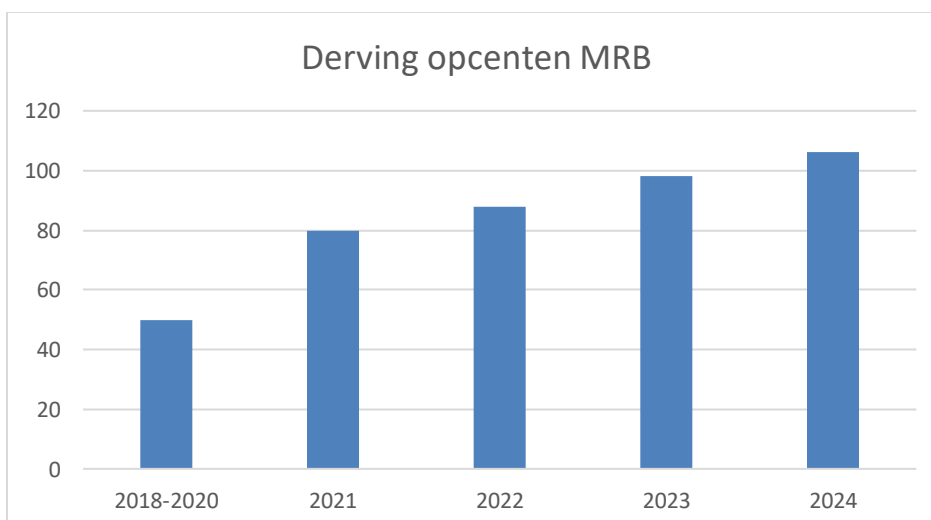

Bron: CBS statline, Begroting 2021.

Financiële claims

Derving MRB-opcenten

Uit het [briefadvies van de ROB](#) van 1 mei 2020 blijkt dat de provincies door de vrijstelling van elektrische auto's van MRB € 372 miljoen aan opcenten mislopen in de periode 2021-2024. De derving van de opcenten sinds 2018, toen de vrijstelling voor elektrische auto's werd ingevoerd, bedraagt al € 50 miljoen. In haar [brief van 12 april 2021](#) (dus bijna een jaar later dan het ROB-advies) laat de minister weten de oplossing van dit probleem door te schuiven naar het nieuwe kabinet. Vanaf 2022 zal elektrisch vervoer nog meer gestimuleerd worden zoals blijkt uit de begroting 2022, waardoor de derving van opcenten dus nog verder zal oplopen.

Uitvoering klimaatakkoord

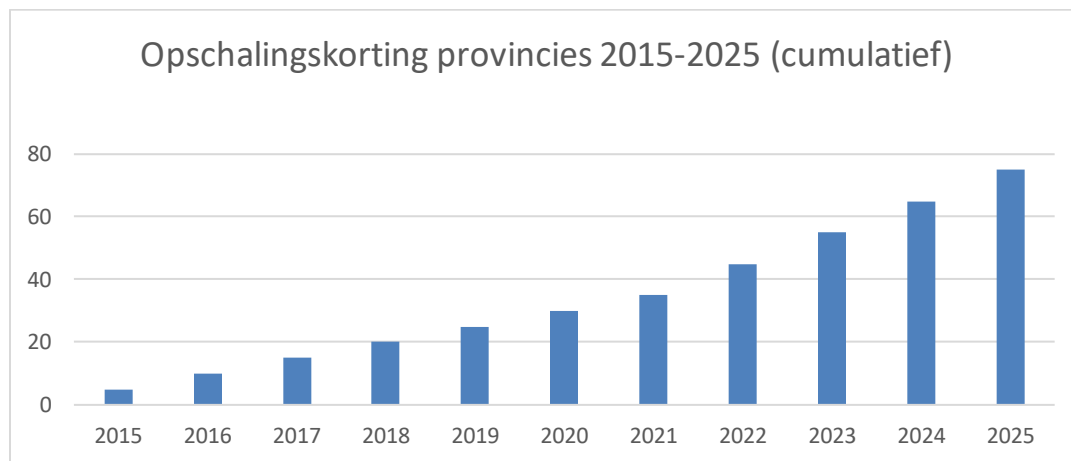
De kosten voor de extra uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord worden [door de ROB](#) voor 2022 op 489 miljoen geraamd. In de begroting 2022 is voor de bekostiging hiervan opgenomen € 72,5 miljoen, waaruit ook de RES-gelden moeten worden bekostigd. Voor de provincies gaat het bij de uitvoeringskosten al om circa € 45,2 tot € 49,0 miljoen in 2022, aflopend naar € 39,4 tot € 42,8

miljoen in 2030 (gemiddeld € 45 miljoen per jaar). De decentrale overheden komen voor het jaar 2022 dus duidelijk tekort op de uitvoeringslasten. De formatiebesprekingen zullen moeten leiden tot voldoende middelen om het Klimaatakkoord uit te kunnen voeren.

Schaf de opschalingskorting af of bevries deze

Provincies zijn bij de start van het kabinet Rutte-II geconfronteerd met een opschalingskorting vooruitlopend op het voornemen van de toenmalige minister van BZK Plasterk om het aantal provincies te verkleinen. Deze vermindering is nooit gebeurd. Toch is de opschalingskorting wel doorgevoerd. Deze korting mist alle grond en dient daarom afgeschaft te worden.

Vanaf 2015 groeit de korting naar structureel € 75 miljoen in 2025, waarvan tot en met 2021 structureel inmiddels in totaal € 35 miljoen is gerealiseerd. Voor de periode 2022-2025 loopt deze korting verder op met € 10 miljoen per jaar, in totaal dus € 40 miljoen de komende vier jaar.

Corona-schade compensatie

Provincies hebben over 2020 ca € 8 miljoen ontvangen van het rijk als compensatie van coronaschade, vooral in de cultuursector. De crisis is nog niet voorbij en provincies vertrouwen erop dat ook nakomende schade gecompenseerd zal worden. Daarom zal in elk geval voor 2021 een verzoek voor compensatie voor schade Cultuur worden ingediend door de provincies. Voor de eerste helft 2021 is deze inmiddels bepaald op € 8,1 miljoen.

Voor de grootste schadepost, het openbaar vervoer, loopt de compensatie via het NOVB. Ook in 2021 zullen de provincies schade lijden vanwege de fors lagere passagiersaantallen.

Digitaal stelsel Omgevingswet

De provincies houden vast aan het hogere ambitieniveau voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet zodat burgers ook van het systeem gebruik kunnen maken. In de financiering is hierin niet voorzien. Hiervoor is extra € 100 miljoen nodig. Bij de begroting 2022 is 21,7 miljoen beschikbaar gesteld.

Restauratie en verduurzaming monumenten

We zien nu tekorten ontstaan op bv cultuur waar uit de recentelijke [inventarisatie](#) blijkt dat er een tekort is van honderden miljoenen op de restauratie en verduurzaming van monumenten. Vorige kabinetsperiode is er eenmalig € 323 miljoen vrijgemaakt voor erfgoed, maar die bijdrage moet structureel.

Beheer en onderhoud infrastructuur

Uit [recent onderzoek van TNO](#) blijkt dat hier een tekort gaat ontstaan van minstens € 120 miljoen per jaar vanaf 2030.

Naar een volwassen financiële relatie

Behoud de open huishouding provincies met toekomstbestendig eigen belastinggebied

Op termijn dreigen de opcenten op de MRB te verdwijnen als Betalen naar Gebruik wordt ingevoerd en de MRB in zijn geheel zou kunnen worden afgeschaft. Het is daarom belangrijk nu al na te denken over een toekomstbestendig belastinggebied van de provincies, danwel door behoud van de MRB, danwel met een verschuiving naar opcenten op rekeningrijden en als dat niet kan een ander eigen belastinggebied. In de brief aan de Kamer met [de keuzewijzer autobelastingen van 9 april](#) wordt verwezen naar een ambtelijke werkgroep gevormd door BZK, Financiën en IPO. De werkgroep heeft een rapport opgesteld om bouwstenen voor een alternatief provinciaal belastinggebied in kaart te brengen, en stelt vast dat *indien voor de invoering van een variant van Betalen naar Gebruik wordt besloten, dan dienen bij de besluitvorming de gevolgen voor het provinciale belastinggebied integraal te worden meegenomen*. Dit [rapport](#) is op 15 mei 2021 naar de Tweede Kamer gezonden. Hieruit blijkt dat grondslagen als de WOZ ingezetenenbelasting het meest kansrijk lijken, maar dat er nog nader onderzoek nodig is bv naar de uitvoeringskosten.

De MRB kan pas worden afgeschaft als er alternatief is dat voldoet aan de volgende randvoorwaarden:

- Inkomsten uit een nieuw belastinggebied zijn voldoende in omvang om de maatschappelijke taken te kunnen uitvoeren: minimaal € 1,7 miljard (index 2021);
- Herverdeeleffecten dienen minimaal te zijn;
- De uitvoeringskosten dienen beperkt te blijven en in verhouding te staan tot de inkomsten;
- Een nieuw belastinggebied dient in hoofdzaak een algemene belasting te zijn zodat de inkomsten als algemene provinciale middelen worden aangemerkt;
- De inkomsten uit een nieuwe belasting dienen stabiel te zijn;
- De horizontale, democratische verantwoording waarborgt verantwoorde heffing. Limitering van de opbrengsten via rijksregelgeving past daar niet bij (artikel 2 FVw);
- Het belastinggebied dient herkenbaar te zijn voor de gebruiker van het provinciaal takenpakket om zo de band tussen bepalen, betalen en verantwoorden te versterken.

De provincies moeten betrokken zijn bij de besluitvorming over de herziening van het belastingstelsel (zoals verwacht te voeren door nieuwe kabinet).

Terughoudendheid met Specifieke Uitkeringen

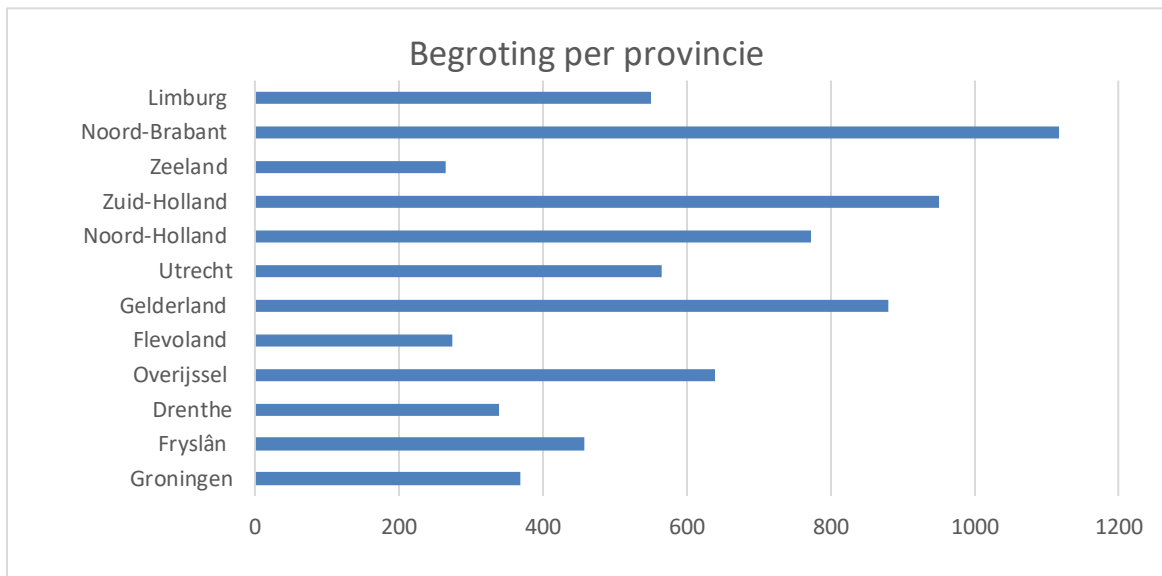
De laatste tijd zien wij dat het Rijk veel opgaven wenst te financieren door middel van een Specifieke Uitkering (SPUK). Dit als reactie op de bevindingen van de Algemene Rekenkamer over de onrechtmatigheid vanwege het (teveel) opvragen van verantwoordingsinformatie in geval van Decentralisatie-uitkeringen (DUK).

In de toelichting bij deze wetwijziging staat (al) dat het Rijk door het eenzijdig verbinden van voorwaarden aan de uitkering ingrijpt in de lokale autonomie, zoals inperking van de beleidsvrijheid van provincies bij de uitvoering van de opdracht. Belangrijke nadelen zijn verder dat provincies te maken krijgen met uitgebreide verantwoordingsverplichtingen en het risico aanwezig is op terugvordering van de financiële middelen; en daarmee tot een verzwaring van de administratieve lasten. Daarbij maken SPUK's in vergelijking met DUK geen onderdeel uit van de normeringssystematiek (bepaling accessen uitkering Provinciefonds). Het IPO vraagt het Rijk daarom zeer terughoudend te blijven bij het hanteren van SPUK's en het zoeken naar oplossingen voor dit probleem.

Stel geen co-financieringseisen

Regelmatig komt het rijk met nieuwe regelingen waarbij cofinanciering gevraagd wordt vanuit de provincies. Een voorbeeld is de impuls voor verkeersveiligheid van het ministerie van I&W. Nu zijn er rijke provincies die ook grote reserves hebben vanwege de verkoop van een energiebedrijf, maar

ook armere provincies. Juist die armere provincies, die het mogelijk het hardst nodig hebben, hebben door de cofinancieringseisen minder kans om van dit soort regelingen gebruik te maken.

Bron: CBS statline, Begroting 2021; Provincie Gelderland

Trap-op trap-af goed idee

De normeringssystematiek is voor de jaren 2020 en 2021 losgelaten door het kabinet om de onzekerheid in de begrotingen te verkleinen. Deze bevrozing zal echter met ingang van 2022 niet meer gelden; de normeringssystematiek is daarmee weer ingesteld in de begroting 2022. Wij worden graag betrokken bij de manier waarop de normeringssystematiek hervat wordt. Hoewel in de begroting 2022 met ingang van 2022 positieve accessen worden accessen, zijn deze nog wel onzeker, aangezien de met deze accessen samenhangende uitgaven voor bijvoorbeeld klimaat waarschijnlijk later zullen plaatsvinden.

Voor meer informatie: [Susan Cohen Jehoram](#), Strateeg Public Affairs IPO 06-41900345